

Տղայի (1185), ինչպէս ցարդ կը կարծուէր: Շատ յայտնի է թէ Գրիգոր Տղայ՝ Լուսիոս պապէն խոյր ընդունեցաւ. բայց ասկից առաջ՝ նոյն Հռովմայ պապը՝ Գրիգորի՝ Ներսէս Շնորհալույ եղբոր՝ կուգարկէ առաջին անգամ լատին խոյրը:

Ն. Լամբրոնացին կը պատմէ Շնորհալույ վարքին մէջ. Հռովմայ քահանայապետը լսելով Գրիգոր Գ. հայ կաթողիկոսին վերայ գովեստները՝ անոր գաւազան և հայրապետական քոյ կը զրկէ՝ Բողին հետ կամ քոյին տեղ՝ խոյր զրկած պէտք ենք համարել. որովհետեւ Հռովմայ պապը իրեն յատուկ պաշտաման զգեստները զրկելու սովորութիւն ըրած է միշտ, և քոյը իրենց մէջ չկայ. դարձեալ, Ներսէս Շնորհալի՝ որ այդ ատեններն իր եղբոր քով էր՝ սատողերը կը զրէ անոր մասին.

« ԶԳրիգորիս յառաջ անեալ ...

Նոր Ահարոն խոյրի պըննեալ »

Եւ մեր մատենադարանի մէջ եղած Ժամանակագրութիւն մը (անծանօթ հեղինակ) ունի (1161) « Պապն Հռովմայ առաքեաց զՊապն իւր տէր Գրիգոր կաթողիկոսի »:

Հռովմայ քահանայապետները սովորութիւն ունէին իրենց արքեպիսկոպոսներուն

պաշտում զրկել, ի նշանակ հաստատութեան անոնց աստիճանին և պաշտօնին. այսպէս, երբ Հռովմայ յարձնութեան մէջ մտաւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսական աթոռոյն հետ՝ սկսան միտք զրկել հայ կաթողիկոսին:

Լուսիոս Գ. 1185ին՝ Գրիգոր Փիլիպպուտուլոյ եպիսկոպոսը Կիլիկիա կը զրկէ առ Գրիգոր Գ Տղայ, յանձնելով անոր իր իսկ խոյրը՝ Հայ կաթողիկոսին համար՝ Բահանայապետին նամակը այսպէս կը թարգմանէ Ն. Լամբրոնացի. « Ոնոփորոն քեզ, եղբայր կաթողիկոս. Պալին, որ է առաջին ամենայն պատուոյ. և խոյր զիմոյ զլիտոյս առաքեցի զգեստ պայծառութեան եկեղեցւոյ »: Վարդան պատմագիրն եւս կը յիշէ սոյն դէպքը (Հմմտ. էջ 134, տպ. ի վննետ.): Եւ Ստ. Օրբէլեան (գլ. ԿԸ) Կոստանդին կաթողիկոսի հանդերձաւորութիւնը նկարագրելով՝ կ'ըսէ. « և գրագն պատուական եղեալ ի գլուխն »: Սակայն լատինական խոյրը կամ միտքը միայն կաթողիկոսաց յատուկ էր ԺԲ-ԺԳ դարերուն. և Սիւնեաց մետրապոլիտը իսկ զայն գործածելու իշխանութիւն չունէին »:

Հ. Մ. ՊՈՏՈՒՐԵԱՆ

1. Լամբրոնացւոյ տողերն են.

« Եթեն ի Հռոմ լուրն հասեալ

Աս հայրապետն՝ որ անդ նըստեալ.

Նա՝ գաւազան և քոյ յըղեալ

Գրով ըզտէրն պաննջեալ »:

(Տես Ընդհանրական Ներս. Շնորհալույ, որուն հետ տպուած է նաեւ Ն. Լամբրոնացւոյ վիպասանութիւնն, որ և ոտանաւոր վարք Ն. Շնորհալույ) տպ. ի Սանկապետրուրք 1784:

2. Ներսիսի Շնորհալույ Բանք յափառ. վննետիկ, 1890, էջ 545:

3. Ահաւասիկ թէ ինչ կը զրէ Ն. Լամբրոնացի իր 1185ի յիշատակարանին մէջ. « ի Թուին Հայոց ՈՒԴ (1185) եկն Գրիգոր եպիսկոպոս ի Հայրապետէն Հռովմայ Լուսիոյ՝ առ կաթողիկոս մեր Գրիգորիոս, որ էր ի սմանէ առաքեալ, և երբ զպատասխանի տեսնուս մերոյ և զԳիրս կարգաց եկեղեցւոյ ... Եւ ընկալեալ կաթողիկոսին սրբոյ զՊալեանն և զԽոյրն ի լուսն պատուոյ իւրոյ՝ գոհացաւ » և այլն:

4. Տես Սիւնեաց Սարգիս մետրապոլիտին (1837) տպուած ժամանակակից Առաջ ծաղկողէ մը նկարուած (Հմմտ. Սիսական, էջ 21):

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԹԱՏՐԵՐԳԱԿԱՆ. — Շարք մը թուակարգեալ ըմտիր ԴՐԱՄԱՅԻՆՈՒ և ԶԱՅԻՇՏՈՅԻՆՈՒ հատորիկներ, որոնք կը բովանդակեն տղայոց համար ընթերցման և դպրոցական թատերական մեր, կայացման համար խաղեր, ինքնագիր և թարգմանածոյ. — չրատարակուած են հետեւեալ հատորիկները.

1. Մ. ԴՈՄԻՆԻԿ ՆԱԶԻՈՑ ԳԵՐԻՆ (Յ Արարուածով դրամա),

2. ԽԱՂԱՄՈՒ (Յ Զամղէտով դրամա),

3. ԵՐԵՎԱՆԻ ԶԱՅԻՇՏՈՅԻՆՈՒ. — Ա. Երկու ծայրայեղներ (1. Արարուած). — Բ. Երեք Քաշեր (Յ Արարուած).

— Գ. Գողթնած սաղը (Չ Արարուած).

Ամէն մէկ չատորիկն զինքն է ֆ. 0-50.